

УДК 378:37.011.3-051:78(436)(439)(045)

Гаснюк В. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики музичної освіти
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В АВСТРІЇ Й УГОРЩИНІ

У документах провідних міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ОЕСР, Ради Європи, Європейської Комісії тощо) вчитель XXI століття проголошений носієм суспільних змін. Інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір зумовили необхідність пошуку та реалізації новітніх підходів до забезпечення якісно нового рівня професійної підготовки педагогічного персоналу на засадах збереження національних надбань та використання кращих зразків світового досвіду, про що наголошується у сучасних програмних документах України, зокрема Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи» (2016 р.), проекті Закону України «Про освіту» (2017 р.).

У контексті нашого дослідження певний інтерес становить аналіз систем професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в університетах Австрії й Угорщини, зокрема вивчення цих систем і відбору найбільш цінного досвіду для впровадження в Україні.

Проблеми музичної освіти завжди перебували в полі зору українських науковців, музикантів-педагогів. Педагогічні дослідження О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Хижної, О. Щолокової присвячені розробці методології проблематики музичної освіти. До висвітлення питань розвитку музичної освіти в різних країнах зверталися С. Бобраков, В. Брайнин, Р. Нойманн, Я. Кушка, А. Мукашева, Н. Овчаренко, М. Плясова, О. Ростовський, А. Суркина.

Метою нашої наукової розвідки є аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в Австрії та Угорщині.

Вивчення музичної освіти різних країн привів дослідників до думки, що існує два напрямки професійної підготовки: 1) загальна музична підготовка та 2) спеціальна музична підготовка. Слід зазначити, що з початку XXI століття професійна підготовка вчителів музичного мистецтва в країнах Європи наближається до двох основних моделей – автономної та інтегративної. Автономна модель передбачає здійснення підготовки вчителів музичного мистецтва в окремій галузі вищої освіти – педагогічній або професійній музичній. В країнах, де вчителі традиційно повинні мати ступінь магістра (Данія, Фінляндія), музично-педагогічна підготовка здійснюється в класичних університетах. В більшості країн, де музичне мистецтво віддавна вважається рівноправним шкільним предметом, підготовка вчителів музичного мистецтва є прерогативою вищих музичних шкіл і академій (Нідерланди, Норвегія, Швеція). Інтегративна модель, яка останнім часом починає переважати в більшості європейських країн, передбачає зв'язок між університетами / вищими педагогічними школами та вищими музичними школами (Німеччина, Австрія), отримання кваліфікації вчителя музичного мистецтва у сфері додаткової освіти (Велика Британія), рівноправне існування напряму художня освіта у сфері музичного мистецтва в педагогічних і музичних вишах Польщі [1].

Вищу освіту в Австрії можна здобути в університетах, включаючи ті, які надають гуманітарну освіту; Fachhochschulen (технічні коледжі / професійна освіта); університетський центр безперервної освіти – Університет Кремс Дунай (Donau-Universität Krems); приватні університети (після акредитації); педагогічні і професійні академії (педагогічні коледжі, що надають загальну і професійну освіту); ряд освітніх установ, що надають освіту університетського типу. Кандидати на навчання в університеті та академії повинні мати диплом про закінчення середньої освіти II рівня або професійний диплом, або диплом з

академічним профілем для деяких спеціальностей. На деяких курсах є і додаткові іспити. Усі кандидати для вивчення музичного мистецтва в університетах повинні скласти вступний іспит. Навчання в педагогічних і професійних академіях надає диплом вчителя та викладача. Університет в кінцевому підсумку надає такі професійні звання / наукові ступені: Diplom – (після 8-12 семестрів), Bakkalaureat-БА / ENGINEER (бакалавр-інженер) (6-8 семестри), магістр – (2-4 семестри після отримання / бакалавра-інженера), доктор – (4 семестри після отримання ступеня магістра або диплом закінчення навчання) [2].

Основними формами організації навчальної діяльності студентів є: лекції, тьюторські (індивідуальні) заняття, консультаційні заняття, семінари у невеликих групах, обговорення та дебати, практичні заняття, написання рефератів. Серед активних методів навчання перевага надається – моделюванню, рольовим та дидактичним іграм, гри-драматизації, мікрОВикладанню. Педагогічно цінними формами навчання є проблемне навчання, «вільна групова дискусія», коли обговорення теми чи проблеми проводять студенти, а викладач виступає в ролі слухача, та ін. До прогресивних змін організації навчально-виховного процесу австрійських університетів та педагогічних коледжів належать індивідуально-групові: тьюторські заняття, тренінги, робота в малих групах, стажування за кордоном. Для магістрів – переважними є метод аналізу ситуацій, трансдисциплінарна модель навчання, що передбачає дослідження певної проблеми і вимагає створення проекту її розв'язання. Для цього використовуються такі навчальні технології, як евристична бесіда, мозковий штурм, дискусія, дослідницькі завдання. Продуктивною формою навчання студентів є спеціалізовані дослідні семінари, під час яких готуються дослідження – реферат обсягом 20 – 25 сторінок. Основне завдання таких семінарів – навчити майбутнього вчителя мати свою думку і вільно висловлювати її підчас захисту [3].

Система музично-педагогічної підготовки Австрії (наприклад, Віденський університет музики та виконавського мистецтва, Віденська консерваторія) орієнтована на інтегративне вивчення музичного мистецтва зі словом, рухом і театром, тому в програму професійної освіти включені навчальні дисципліни практичного спрямування (виконавського, ритмопластичного, танцювального тощо) [4, с.125]. Заклади вищої музичної освіти Австрії: Віденський університет музики й виконавського мистецтва (University of Music and Performing Arts); Консерваторія імені Ф. Шуберта у Відні (Franz Schubert Conservatory); Моцартеум - консерваторія в Зальцбурзі, Mozarteum University of Salzburg).

Угорська вища освіта має багату історію. Перший університет був заснований більше 600 років тому, в 1367 році, в місті Печ на півдні Угорщини. Вищі навчальні заклади в Угорщині є акредитованими автономними, державними або недержавними установами. Система вищої освіти в Угорщині є дуалістичною, тобто йдеться про співіснування університетів і коледжів. Деякі коледжі входять до складу університетів і мають статус «коледжів-факультетів». Університети також можуть пропонувати курси, відповідні за рівнем курсам коледжів. Курс навчання по програмі коледжу (відповідає програмі бакалавра наук) триває від 4 до 5 років, курс навчання за університетською програмою (відповідає програмі магістра наук) від 4 до 5 років. Виняток становлять медичні університети, де тривалість курсу становить 6 років. У 1999 р. Угорщина приєдналася до Болонської конвенції, первинною метою якої стало створення єдиного європейського простору вищої освіти. У рамках цього процесу в вересні 2006 р. на всіх рівнях була введена двоступенева система навчання, відповідна болонській моделі (бакалаврські та магістерські програми). В даний час система вищої освіти в Угорщині включає 18 державних університетів, громадський університет, 12 державних коледжів, 26 клерикальних освітніх установ і 9 коледжів, керованих громадськими фондами. Діяльність всіх навчальних закладів контролюється Міністерством людських ресурсів Угорщини («Emberi Erőforrások Minisztériuma»).

До початку останніх реформ в Угорщині вищу освіту здобувала незначна кількість студентів (усього 970 на 100 000 населення) була серед трьох найнижчих у Європі. Виправлення цієї ситуації з початку 90-х років стало одним з пріоритетів країни. Була

створена нова законодавча база з урядових актів та законів вищої освіти (1993 і 1996 рр.), що зумовило появу приватних вищих закладів освіти та великого розширення автономії державних закладів. 1996 рік став роком прийняття державних стандартів в освіті у вигляді основного національного навчального плану. У ЗВО Угорщини студенти можуть отримати ступінь бакалавра, магістра, а також доктора філософії. Бакалаврат триває 3–4 роки, магістратура – 1 або 2 роки. Навчання у закладах вищої освіти здійснюється угорською, англійською, німецькою та французькою мовами. Міністерство людських ресурсів Угорщини визначає університет як установу, що пропонує магістерські програми, а також докторантуру. У відповідності до Болонського процесу, метою якого є сумісність систем вищої освіти в Європі, угорські ЗВО пропонують три рівні навчання: alapképzés (бакалавр), mesterképzés (майстер) і doktori képzés (докторантура).

Переважна більшість розглянутих професійних програм підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в університетах Австрії й Угорщини включає навчальні дисципліни:

- виконавського циклу (музичний інструмент, вокальний та інструментальний ансамбль, хор, аранжування, фортепіанна імпровізація, диригування, вокал тощо),
- музично-теоретичного циклу (гармонія, аналіз музичних форм, сольфеджіо, поліфонія тощо),
- музично-історичного,
- психолого-педагогічного циклу,
- дидактичного циклу (педагогіка, психологія, музична організація заходів, ІТ-технології тощо).

Але, поряд з цим, зустрічаються дисципліни вузько спрямовані на окремі види фахової підготовки режисура (Австрія). Серед видів діяльності в закладах вищої освіти музично-педагогічного спрямування переважають гра на музичному інструменті, спів, диригування, композиція та імпровізація, але зустрічаються і ритмопластична діяльність (Австрія). У практичній підготовці залучаються музично-педагогічні системи видатних педагогів-музикантів: З. Кодая (Угорщина), К. Орфа (Австрія).

Отже, вивчення особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в університетах Австрії й Угорщини відкриває нові можливості для удосконалення системи вищої освіти в Україні в умовах її інтеграції до загальноєвропейського освітнього простору. Перспективу подальших розвідок вбачаємо у порівнянні систем професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в університетах досліджуваних нами європейських країн.

Список використаних джерел

1. Николаї Г. Музично-педагогічна компаративістика: шляхи розвитку. Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2010/2010_1_1.pdf
2. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с. : ISBN 966-8179-77-8.
3. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / [Авшенюк Н.М., Дяченко Л.М., Котун К.В., Марусинець М.М., Огієнко О.І., Сулима О.В., Постригач Н.О.]. – Київ : ДКС «Центр», 2017. – 83 с.
4. Мукашева А. Организация высшего музыкального образования в Чехии, Болгарии и Австрии: сравнительный аспект. *Вестник КазНУ. Серия «Педагогические науки»*. 2014. № 1 (41). С. 119–126.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>